

Comunicat
Cea de a 12-a întâlnire de dialog teologic bilateral
dintre Biserica Ortodoxă Română
și Biserica Evanghelică din Germania
(Goslar XII)

Între 11 și 15 martie 2010 a avut loc cel de-al XII-lea Dialog teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania (Goslar XII). Invitația a fost făcută de Preafericirea Sa, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, pentru Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

La dialog au participat:

Biserica Ortodoxă Română

Î.P.S. **Dr. Serafim Joantă**, Mitropolitul Germaniei, al Europei Centrale și de Nord, *conducătorul delegației*

Pr. Prof. Dr. Viorel **Ioniță**

Pr. Prof. Dr. Mircea **Basarab**

Pr. Prof. Dr. Nicolae **Dura**

Pr. Prof. Dr. Valer **Bel**

Pr. Prof. Dr. Ioan **Tulcan**

Pr. Prof. Dr. Constantin **Pătuleanu**

Pr. Conf. Dr. Daniel **Benga**

Conf. Dr. Paul **Brusanowski**

Asist. Dr. Vasile Adrian **Carabă**

Biserica Evanghelică din Germania

Episcop Martin **Schindehütte**, Coordonatorul biroului pentru activitatea ecumenică și externă – *conducătorul delegației*

Past. Consilier superior bisericesc (OKR) Dine **Fecht**

Past. Katharina **Kenter-Töns**

Past. Prof. Dr. Karl-Wilhelm **Niebuhr**

Past. Andrea **Schweizer**

Past. Johannes **Toaspern**

Cea de a 12-a întâlnire de dialog teologic dintre BOR și EKD

Prof. Dr. Dr. h.c. Michael **Weinrich**

Past. Consilier superior bisericesc (OKR) Dr. Johann **Schneider** (secretar)

Past. Prof. Dr. Reinhard **Thöle**

Observatori

Past. Dr. Daniel **Zikeli**, *Biserica Evanghelică C.A. din România* (11-13.03.2010)

Past. Dr. Istvan **Pasztori-Kupan** *Biserica Reformată din Transilvania/România* (12.03.2010)

Oaspeți

Past. Prof. Dr. Stefan Tobler, *Centrul de Cercetare Ecumenică Sibiu/Hermannstadt*

Past. Prof. em. Dr. Hermann Pitters, *Biserica Evanghelică C.A. din România* (12.03.2010)

Cea de-a XII-a întâlnire de dialog bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania – în continuarea discuțiilor din cadrul celei de-a XI-a întâlniri cu privire la „Sinoadele ecumenice și sobornicitatea Bisericii” – a avut ca temă: „Apostolicitatea Bisericii și mărturia ei în Europa de astăzi”.

Au fost susținute următoarele referate:

Prof. Dr. Reinhard **Thöle**: *Dialogul ca „legătură eclesială” și „eveniment duhovnicesc”;*

Conf. Dr. Daniel **Benga**: *O scurtă evaluare a dialogului teologic de până acum din perspectiva Bisericii Ortodoxe Române;*

Prof. Dr. Michael **Weinrich**: *Apostolicitatea Bisericii din perspectivă reformatoare;*

Prof. Dr. Viorel **Ioniță**: *Apostolicitatea Bisericii din perspectiva Bisericii Ortodoxe Române;*

Prof. Dr. Karl-Wilhelm **Niebuhr**: *Meditație biblică la Iacob I,*

Episcop Martin **Schindehütte**: *Mărturia Bisericii Evanghelice din Germania în Europa de astăzi;*

Prof. Dr. Nicolae **Dura**: *Mărturia Bisericii Ortodoxe Române în Europa de astăzi.*

În scurta retrospectivă a istoriei de 30 de ani de dialog, *Reinhard Thöle* a evidențiat faptul că, în perioadele marilor transformări politice, dialogul a devenit un partener de drum de încredere. Dialogul stă în tradiția personalităților marcante și importante ale Bisericilor noastre, dintre care, în special, sunt de pomenit cele deja adormite [în Domnul]. Între particularitățile dialogului este de evidențiat faptul că, pe lângă lucrarea teologică, el s-a definit pe sine însuși ca o realitate spirituală și că poate fi înțeles drept „legătură eclesială” și „eveniment duhovnicesc”, lucruri care unesc Bisericile noastre.

Comunicat

Daniel Benga, în evaluarea sa, a expus sistematic realizările importante și problemele referitoare la cele patru teme teologice principale dezbătute (raportul dintre Scriptură și Tradiție, Tainele, Hristologia și Eclesiologia) ale dialogului de până acum. În aceste domenii teologice pot fi descoperite acorduri teologice importante, dar și divergențe și chestiuni rămase deschise. Discuțiile viitoare trebuie să se raporteze la *Claritatea și relevanța concretă și practică și la aplicabilitatea tezelor comune* formulate în cadrul dialogului pentru a face pași noi în direcția apropierii. În ciuda diferențelor teologice care încă există, dialogul Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Evanghelică din Germania a avut roade importante: o încredere reciprocă sporită, o cunoaștere reciprocă mai bună a teologiei și a vieții bisericești, parteneriate între eparhiile Bisericilor noastre în domeniul diaconiei, dialoguri și întâlniri între studenții Bisericilor noastre (Dialogul tinerilor) și un schimb de bursieri și de profesori de teologie.

Michael Weinrich a subliniat faptul că, prin Mărturisirile de credință ale Bisericii Vechi, apostolicitatea aparține existenței intrinsece, fundamentată biblic, a teologiei reformatoare. Ea stă mărturie pentru legătura Bisericii cu originea ei istorică și structurală. Alegerea dumnezeiască a Bisericii devine realitate prin apostoli ca martori direcți ai Celui Înviat. De aceea, ei au o importanță incomparabil de mare. Aspectul pnevmatologic al apostolicității este apreciat în tradiția reformatoare în special în hermeneutica biblică. Prin Duhul, Scriptura interpretează pe omul tăcut care, dintr-un interpretat de către Scriptură, la început, devine interpret al Scripturii. Legătura dintre Duh și Scriptură marchează înțelegerea reformatoare a apostolicității. Aspectul continuității Bisericii se concentrează asupra continuității dreptei propovăduiri a mesajului apostolic, care constă în transmiterea învățaturii dumnezeiești. Toate celelalte decurg din această învățătură. Biserica trebuie să se orienteze întotdeauna spre această învățătură. Este vorba despre orientarea biblică spre Hristos, căreia îi revine o semnificație ecumenică.

Viorel Ioniță a explicat că apostolicitatea Bisericii, ca una dintre cele patru caracteristici principale ale Bisericii, se bazează pe misiunea specială a Apostolilor. Apostolii au fost numiți „temelie” a Bisericii doar în raport direct cu Hristos și niciodată separat, deoarece Hristos Însuși este temelie propriu-zisă; apostolii sunt temelie, în măsura în care sunt purtători de Hristos. Ei au fost primii care L-au primit pe Duhul Sfânt. Pogorârea Duhului Sfânt i-a confirmat pe apostoli în apostolatul lor unic, ca în mod responsabil să poarte grijă ca propovăduirea și împărtășirea Duhului în sensul lui Hristos să fie transferate către episcopi, prin care să fie transmis tuturor credincioșilor harul mântuitor până la sfârșitul veacurilor. Apostolicitatea Bisericii unește istoria cu prezentul. Ea are și o dimensiune eshatologică în sensul că Biserica privește la desăvârșire în duhul apostolilor, la venirea Împărăției lui Dumnezeu. Apostolicitatea Bisericii este fundamentată prin

Cea de a 12-a întâlnire de dialog teologic dintre BOR și EKD

succesiunea învățaturii apostolice, precum și prin succesiunea apostolică, adică prin „harul slujirii” prin care credința autentică în Iisus Hristos este păstrată și este confirmată.

*

Ambele părți pornesc de la faptul că apostolicitatea este un dar făcut întregului popor al lui Dumnezeu și care cuprinde caracterul de slujire al întregului popor al lui Dumnezeu. Elementul apostolic în Biserică este de înțeles ca o cugetare continuă asupra originii, o întoarcere permanentă la adevărul apostolilor. Dimensiunea hristologică a apostolicității constă în faptul că apostolii formează prima grupă de oameni care au crezut în Hristos, au dat mărturie despre învierea Sa și, prin aceasta, au atras atenția asupra dumnezeirii Sale. După Sf. Apostol Pavel, Biserica stă pe „temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos” (*Ef 2, 20*). Odată cu pogorârea Duhului Sfânt și cu înțelegerea deosebită a lui Hristos legată de aceasta, apostolii dobândesc o legitimare aparte. Apostolicitatea ține de momentele revelației. Numărul de doisprezece apostoli își are fundamentul istoric în întâlnirea apostolilor cu Fiul lui Dumnezeu întrupat și este un simbol pentru restaurarea de la sfârșitul lumii a poporului lui Dumnezeu, Israel. Cei doisprezece apostoli au fost chemați să mijlocească persoana și lucrarea lui Hristos. După Noul Testament, ei se află în comuniune cu apostolii chemați prin întâlnirea cu Hristos cel Înviat, în special cu Pavel și Iacob, fratele Domnului (vezi: *1 Co 15, 5-8; Ga 2, 9*). Mărturia lor comună despre persoana și lucrarea lui Iisus Hristos și despre învierea Sa formează fundamentul pentru mărturia apostolică a Bisericii. Apostolicitatea constă, pe de o parte, în succesiunea slujirii și, pe de alta, în succesiunea urmării lui Hristos. Astfel, izvoarele originii învățaturii sunt transmise în mod convingător de la o generație la alta, a cărei mărturie specială poate fi înțeleasă întotdeauna ca tezaur al experienței credinței. În cadrul mărturiei comune a credinței apostolice și a comuniunii acelor care poartă această credință își găsește locul ei special și punerea mâinilor în scopul slujirii spirituale. Pentru Biserica Ortodoxă, această punere a mâinilor (hirotonia) este legată de succesiunea apostolică.

*

Printr-o meditație biblică, *Karl-Wilhelm Niebuhr* a comentat primul capitol din Epistola Sf. Apostol Iacov. Epistola se adresează „celor douăsprezece seminții din diaspora” și le întărește în credința lor cu privire la ispite și necazuri. Și Bisericele noastre cunosc astăzi din ce în ce mai mult astfel de provocări în cadrul sistemelor politice care nu-și mai trag formele de organizare și valorile din tradiția

creștină și sunt orientate spre realizarea de sine a dorințelor și a valorilor individului, într-o cultură mediatică care este determinată de trăirea clipei și de ideea de noutate, mai puternice decât tradiția și statornicia. Tocmai în astfel de provocări ale unei vieți duse în diaspora este pusă în discuție mărturia apostolică a Bisericilor noastre. Putem să-L percepem pe Dumnezeu ca pe Cel care dă darurile cele bune, ca pe Cel care ne pune credința la încercare și ne întărește și ne îndeamnă spre fapta cea bună față de cel în nevoi.

Printr-o meditație comună cu privire la textul biblic a fost luată în discuție chestiunea diasporei care apare pentru Bisericile noastre de astăzi ca o provocare. De această chestiune sunt atinși cu precădere emigranțele și emigranții români din Europa, dar și comunitățile germane din afara granițelor. Și creștinii evanghelici din Germania, ca și creștinii ortodocși din România și Biserica Evanghelică CA din România, devenită, între timp, din ce în ce mai mică, percep din ce în ce mai mult faptul că puterea de influență a Bisericilor și a tradițiilor creștine se diminuează în societățile actuale. În această situație de „împrăștiere”, Bisericile noastre pot primi, din mărturia apostolică a Epistolei Sf. Iacov, întărire și călăuzire și sunt, astfel, încurajate spre o mărturie comună în Europa secolului al XXI-lea.

Martin Schindehütte a accentuat că apostolicitatea Bisericii în misiunea ei actuală se exprimă ca un întreg în mărturisirea Evangheliei prin cuvântul și fapta membrilor și comunităților. Aceasta ia chip prin rugăciune și liturghie, prin activitate pastorală și diaconală și prin contribuțiile la discursul public cu privire la chestiuni de ordin etic, social și politic. Misiunea Bisericii se lovește, în Europa, de o nouă problemă a puterii de orientare a religiilor. Mărturia ei se află în contextul contribuției tuturor religiilor al căror sens intim este acela de a participa la viața de succes și de responsabilitate a individului și la împăcarea și la pacea tuturor. Biserica trebuie să-și dezvolte formele de expresie și de viață ale credinței sale pe care oamenii, care trăiesc într-o lume pluralistă și sunt determinați tot mai puțin de tradițiile comune obligatorii, le înțeleg. Contribuții la creșterea socială și politică a Europei în diversitatea reconciliată a religiei și a culturii, intervenții pentru drepturile fundamentale, în special ale refugiaților și ale emigranților, eradicarea sărăciei mondiale printr-o politică de dezvoltare coerentă, protejarea creației prin sisteme economice ecologice și de durată, intervenții în favoarea participării corecte a tuturor în societățile europene, mărturia păcii printr-o prioritate decisivă de forme de prevenție civilă a conflictelor, concilierea conflictelor și reconcilierea sunt domenii importante ale mărturiei bisericești pentru o Europă solidară, potrivită creației și generațiilor. Dimensiunea spirituală a Bisericii și responsabilitatea ei publică se condiționează reciproc.

Pornind de la viața comunității românilor ortodocși din Viena, *Nicolae Dura* a constatat că mărturia Bisericii, în sensul de *Homologia* și *Martyria*, ca expresie

Cea de a 12-a întâlnire de dialog teologic dintre BOR și EKD

a vieții creștine, slujește prin cuvânt și prin faptă comuniunii cu Dumnezeu și duce la îndeplinire misiunea lui Hristos în lume. Locul acestui dialog indică mărturia românească impresionantă a statorniciei în credință în persoana ctitorului său, a martirului Constantin Brâncoveanu. Astfel, Biserica Ortodoxă Română se înțelege pe sine și astăzi ca parte dinamică a dezvoltării europene și are de 500 de ani, mai ales în Transilvania, experiența conlucrării fructuoase ecumenice cu Bisericile evanghelice. În evoluția de astăzi, care este marcată și de un proces de secularizare, Biserica Ortodoxă Română își realizează misiunea prin următoarele mărturii: slujbele bisericești, care reprezintă în primul rând această strădanie; pe de altă parte, prin activitățile catehetice (învățământul religios în școală și în parohie). Bisericile, ca loc de întâlnire între Dumnezeu și om și între oamenii înșiși, reprezintă această mărturie și o fac vizibilă în mod special. În cadrul căsătoriilor interconfesionale pot exista experiențe ecumenice impresionante. Întâlnirile interconfesionale (proiecte, dialog) stimulează în mod credibil mărturia creștină în Europa aflată în continuă dezvoltare.

*

Unanim s-au constatat următoarele: deși în Europa granițele au devenit tot mai flexibile, există aici încă „sciziuni interne”, iar o dezvoltare viitoare a oamenilor din Europa este încă de perspectivă. În această situație în care politica a creat realități imediate, Bisericile au misiunea specială de a-i călăuzi pe oameni împreună pe drumul lor.

Scăderea puterii de influență a tradițiilor creștine nu reprezintă în mod automat scăderea interesului religios al oamenilor. Deoarece încrederea în Domnul Bisericilor Noastre, Iisus Hristos, determină lucrarea Bisericilor noastre, noi suntem chemați, pe de o parte, să preîntâmpinăm împreună anumite efecte ale acestei situații, iar pe de altă parte, putem să o înțelegem ca pe o provocare și o șansă.

Bisericile ar trebui să se angajeze în dezbateri sociale despre toleranță și despre pluralism și să pună în acest sens, în conformitate cu încredințarea primită, accentele proprii, normative.

Ca misiune importantă și urgentă este considerată, în ambele Biserici, receptarea rezultatelor dialogului. Împreună ar trebui să se reflecteze la modul cum această receptare poate fi promovată pe viitor.

Duminică, 14 martie 2010, membrii delegațiilor au luat parte la săvârșirea Dumnezeieștii Liturghii, în catedrala mitropolitană din Sibiu sub conducerea mitropolitului Ardealului, Laurențiu. Aici, episcopul Martin Schindehütte a ținut un cuvânt duhovnicesc din partea Bisericii Evanghelice din Germania. În încheiere, delegații au fost oaspeții Î.P.S. Mitropolit Laurențiu. După-amiază, delegații au fost oaspeții Bisericii Evanghelice CA din România și au luat parte, în încheiere,

Comunicat

la slujba de seară evanghelică din biserica parohială din oraș. Deoarece în acest an Bisericele noastre prăznuiesc Învierea în aceeași zi, am putut trăi împreună și specificitatea perioadei postului și a patimilor.

Luni, 15 martie 2010, conducerea delegației Bisericii Evanghelice din Germania a fost primită, la București, de către Preafericirea Sa, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române.

Această întâlnire a contribuit la aprofundarea colaborării dintre ambele Biserici.

Delegațiile mulțumesc Preafericirii Sale, Preafericitului Părinte Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române pentru invitație, iar Mitropoliei gazde a Ardealului și starețului mănăstirii Brâncoveanu, părintelui Ilarion pentru ospitalitatea cordială și pentru sprijinul acordat.

Recomandăm Bisericii noastre să continue acest dialog și propunem ca temă pentru următoarea întâlnire: „Biserica lui Iisus Hristos – sfințenie și sfințire”.

SS. Î.P.S Mitropolit Dr. **Serafim Joantă** al Germaniei, al Europei Centrale și de Nord

SS. Excelența Sa, Episcop **Martin Schindehütte**, Biserica Evanghelică din Germania

Pr. Prof. Aurel Pavel
Trad. Vasile Adrian Carabă
Revizuirea traducerii: Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță